

PRAWO WALUTOWE UKRAINY *
(stan prawny na 28 września 2016 r.)

Niniejszy dokument nie jest opinią prawną i ma wyłącznie charakter informacyjny. W celu uzyskania pełnych wyjaśnień dotyczących interesujących Państwa aspektów obowiązującego na Ukrainie prawa prosimy zwrócić się do wybranej przez Państwa kancelarii prawnej (ich wykaz znaleźć można na stronie internetowej Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kijowie – <http://www.kiev.trade.gov.pl/pl> – w zakładce „Użyteczne kontakty”) lub zapoznać się z tekstami poszczególnych aktów prawnych (znaleźć je można za pomocą wyszukiwarki znajdującej się na stronie internetowej Rady Najwyższej Ukrainy – <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>).

Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kijowie

1. Informacje wstępne

Generalną zasadą obowiązującą na Ukrainie jest zasada swobody realizacji operacji walutowych (rozumianych m.in. jako realizacja rozliczeń w walutach obcych, dokonywanie zakupów papierów wartościowych, realizacja przelewów walutowych, zakup walut obcych itp.). Niemniej jednak w odniesieniu do określonych rodzajów operacji walutowych na Ukrainie ustanowione zostały określone ograniczenia (patrz poniżej).

Zakres tych ograniczeń zależy także od faktu, czy dany podmiot uznany jest w myśl ukraińskich przepisów prawnych za rezydenta lub nierezydenta tego kraju. Zgodnie z przepisami walutowymi, ukraińskim rezydentem jest m.in. osoba fizyczna mieszkająca na stałe na Ukrainie - w tym która znajduje się tymczasowo poza terytorium kraju - oraz osoba prawna i inne podmioty prowadzące działalność gospodarczą mające siedzibę na terytorium Ukrainy i funkcjonujące w oparciu o przepisy prawne tego kraju. Nierezydentem natomiast jest m.in. osoba fizyczna mieszkająca na stałe za granicą (w tym także taka, która czasowo przebywa na terytorium Ukrainy), osoba prawna i inne podmioty prowadzące działalność gospodarczą mające siedzibę poza terytorium Ukrainy i funkcjonujące w oparciu o prawodawstwo innych krajów, a także przedstawicielstwo zagranicznego podmiotu nie prowadzące działalności gospodarczej na terytorium Ukrainy.

Zgodnie z ukraińskim prawem dewizowym transakcje walutowe pomiędzy rezydentami a nierezydentami mogą być realizowane wyłącznie za pośrednictwem rachunków bankowych otwartych w bankach posiadających stosowne licencje i licencje generalne ukr.: *генеральна ліцензія* na prowadzenie operacji walutowych **.

* Niniejsze opracowanie zawiera omówienie najważniejszych przepisów prawa walutowego Ukrainy, regulujących transakcje walutowe pomiędzy osobami prawnymi. Poza przepisami omówionymi w niniejszym opracowaniu należy pamiętać, iż ukraińskie prawo walutowe zawiera szereg szczegółowych przepisów dotyczących określonych kategorii podmiotów/transakcji.

** Wykaz banków wraz z informacją na temat posiadanych przez dany bank uprawnień znaleźć można na stronie Narodowego Banku Ukrainy (<http://www.bank.gov.ua>) w zakładce „Informator banków Ukrainy (ukr.: „Довідник банків України”). Wykazy takie znaleźć można także na szeregu portali internetowych poświęconych ukraińskiemu systemowi bankowemu, np. „Banki Ukrainy” (<http://www.ukrbanks.info/banks/>), „Prostobank.ua” (<http://www.prostobank.ua/spravochniki/banki>), „Ubanks” (<http://ubanks.com.ua/ru/adr/>), „Banker.ua” (<http://banker.ua/banks/>) czy „Bank-UA” (<http://bank-ua.com>).

2. Wykorzystanie walut obcych na terytorium Ukrainy jako środka płatniczego.

Zgodnie z ukraińskim prawem walutowym, jedynym środkiem płatniczym na terytorium Ukrainy, który powinien być przyjmowany bez jakichkolwiek ograniczeń przy rozliczaniu dowolnych zobowiązań, jest waluta Ukrainy – hrywna (UAH).

Wykorzystanie walut obcych jako środka płatniczego na terytorium Ukrainy może mieć miejsce jedynie w przypadku określonych transakcji/podmiotów i może wymagać uzyskania uprzedniej zgody Narodowego Banku Ukrainy na dokonanie takiej transakcji (patrz poniżej).

3. Zakup i sprzedaż walut obcych na terytorium Ukrainy.

Osoby prawne – zarówno rezydenci, jak i nierezydenci – mogą kupować i sprzedawać waluty obce na terytorium Ukrainy wyłącznie na międzybankowym rynku walutowym i wyłącznie za pośrednictwem instytucji finansowych posiadających licencję generalną Narodowego Banku Ukrainy na prowadzenie operacji na tym rynku. Przy czym w przypadku, gdy rezydenci kupujący waluty obce na potrzeby realizacji ich zobowiązań wobec zagranicznych kontrahentów nie wykorzystają zakupionej waluty zgodnie z przeznaczeniem w ciągu 10 dni od momentu jej zakupu to bank prowadzący operacje danego rezydenta zobowiązany jest do sprzedania tej waluty na rynku międzybankowym w ciągu 5 dni od dnia upływu terminu wykorzystania zakupionej waluty*.

Aktualnie na Ukrainie obowiązuje również tymczasowy – obowiązujący do dnia 15 grudnia 2016 r. włącznie – obowiązek odsprzedaży 65 % uzyskiwanych przez podmioty gospodarcze-ukraińskich rezydentów dochodów walutowych uzyskiwanych z tytułu zrealizowanych operacji handlu zagranicznego.

Z kolei osoby fizyczne – zarówno rezydenci, jak i nierezydenci – mogą kupować i sprzedawać waluty obce na terytorium Ukrainy w instytucjach finansowych posiadających licencję Narodowego Banku Ukrainy, przy czym w ciągu jednego dnia osoba fizyczna nie może kupować gotówkowej waluty obcej na kwotę przekraczającą równowartość 12 tys. UAH, z kolei z wypłaty waluty obcej z kont bieżących i lokat bankowych nie mogą przekraczać równowartości 15 tys. UAH jednorazowo, ale nie więcej niż równowartość 150 tys. UAH miesięcznie.

4. Prawo do udzielania/otrzymywania kredytu kupieckiego przez rezydentów ukraińskich

Ukraińscy rezydenci mają prawo do udzielania swoim zagranicznym kontrahentom tzw. kredytu kupieckiego (odroczenia płatności za dostarczone towary, usługi, prace), przy czym tego typu odroczone dochody walutowe rezydentów ukraińskich muszą być zaksięgowane na ich rachunki walutowe na Ukrainie nie później niż 180 dni** od momentu odprawy celnej eksportowanego towaru lub od momentu podpisania jakiegokolwiek dokumentu potwierdzającego wykonanie usług, prac czy przekazanie praw własności intelektualnej (przy czym Narodowy Bank Ukrainy jest uprawniony do czasowego skracania w/w okresu czasu). Przekroczenie tego terminu wymaga jednak zgody Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego i Handlu Ukrainy i może być zastosowane jedynie w przypadku transakcji realizowanych w ramach wspólnej działalności produkcyjnej, transakcji konsygnacyjnych, transakcji

* W przypadku, gdy różnica pomiędzy kwotą uzyskaną ze sprzedaży tej waluty a kwotą wydaną na jej zakup będzie dodatnia środki te bank zobowiązany jest przekazać do budżetu państwa. W przypadku natomiast gdy ta różnica jest ujemna to pokrywana jest ona przez danego rezydenta.

** Na dzień dzisiejszy okres ten decyzją Narodowego Banku Ukrainy został tymczasowo – od dnia 15 września 2016 r. do dnia 15 grudnia 2016 r. włącznie – skrócony do 120 dni.

kompleksowego budownictwa, dostaw realizowanych w ramach zamówień publicznych, dostaw w ramach obsługi pogwarancyjnej, dostaw złożonych wyrobów technicznych czy dostaw towarów specjalnego przeznaczenia ***.

Analogicznie w przypadku transakcji importowych – w przypadku, gdy tego typu transakcje przewidują odroczenie terminu dostaw towarów, usług, prac o ponad 180 dni * od momentu dokonania przez rezydenta ukraińskiego płatności na rzecz zagranicznego kontrahenta to realizacja takiej transakcji wymaga zgody Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego i Handlu Ukrainy. Przy czym przedłużenie terminu odroczenia dostawy ponad 180 dni może być zastosowane jedynie w przypadku transakcji realizowanych w ramach wspólnej działalności produkcyjnej, transakcji konsygnacyjnych, transakcji kompleksowego budownictwa, dostaw realizowanych w ramach zamówień publicznych, dostaw w ramach obsługi pogwarancyjnej, dostaw złożonych wyrobów technicznych czy dostaw towarów specjalnego przeznaczenia **.

W przypadku transakcji eksportowo-importowych realizowanych przez wybrane podmioty przemysłu kosmicznego oraz przemysłu lotniczego powyższe terminy wynoszą 500 dni, a w przypadku projektów realizowanych w parkach technologicznych – 150 dni.

Bieg w/w terminu wstrzymywany jest w przypadku wystąpienia okoliczności siły wyższej, uniemożliwiających wykonanie transakcji. Po wygaśnięciu tego typu okoliczności bieg tego terminu jest kontynuowany. Fakt wystąpienia okoliczności siły wyższej musi być udokumentowany zaświadczeniem Izby Przemysłowo-Handlowej Ukrainy lub innego, wskazanego w kontrakcie podmiotu (organu) z kraju-drugiej strony kontraktu lub z kraju trzeciego.

5. Ograniczenia swobody dokonywania operacji walutowych na Ukrainie.

Pozwolenia Narodowego Banku Ukrainy

Ograniczenia w swobodzie prowadzenia operacji walutowych na Ukrainie polegają na konieczności każdorazowego uzyskiwania w odniesieniu do określonych transakcji pozwolenia (ukr.: *лицензія*) Narodowego Banku Ukrainy na ich przeprowadzenie. Do transakcji tych należą:

- wywóz, przekazywanie lub przesyłanie za granice Ukrainy ukraińskiej waluty, walut innych krajów, dokumentów płatniczych i papierów wartościowych oraz metali drogocennych ***;

*** Opis transakcji, w przypadku których może być zastosowane przedłużenie tego terminu, oraz procedura uzyskiwania zgody Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego i Handlu Ukrainy na przedłużenie tego terminu zawarte są w rozporządzeniu Gabinetu Ministrów Ukrainy nr 1409 z dnia 29 grudnia 2007 r. (z późn. zm.) „O zatwierdzeniu Trybu przedłużania terminów rozliczeń w zagranicznych operacjach gospodarczych”.

* Na dzień dzisiejszy okres ten decyzją Narodowego Banku Ukrainy został tymczasowo skrócony do 120 dni – obowiązuje od dnia 15 września 2016 r. do dnia 15 grudnia 2016 r. włącznie.

** Opis transakcji, w przypadku których może być zastosowane przedłużenie tego terminu, oraz procedura uzyskiwania zgody Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego i Handlu Ukrainy na przedłużenie tego terminu zawarte są w rozporządzeniu Gabinetu Ministrów Ukrainy nr 1409 z dnia 29 grudnia 2007 r. (z późn. zm.) „O zatwierdzeniu Trybu przedłużania terminów rozliczeń w zagranicznych operacjach gospodarczych”.

*** Ograniczenie to nie ma zastosowania w odniesieniu do następujących operacji walutowych:

- przewozu przez osoby fizyczne-rezydentów przez granicę celną Ukrainy walut obcych na kwotę nie przekraczającą limitów ustalonych przez Narodowy Bank Ukrainy (szerzej na ten temat w odrębnym opracowaniu);
- wywozu, przekazywania lub przesyłania za granice Ukrainy walut obcych przez osoby fizyczne-rezydentów i nierezydentów, które to waluty były przez nich uprzednio zgodnie z prawem wwieszone na terytorium Ukrainy;
- płatności w walutach obcych dokonywanych poza granice Ukrainy przez rezydentów na rzecz nierezydentów z tytułu zobowiązań za dostawy produkcji, usług, prac, praw własności intelektualnej i innych praw materialnych, za wyjątkiem płatności za środki walutowe i za umowy ubezpieczenia życia;
- płatności w walutach obcych z tytułu odsetek od uzyskanych kredytów czy dochodów z inwestycji zagranicznych;

- wwóz, przekazanie lub przesłanie do Ukrainy ukraińskiej waluty *;
- uzyskania i udzielania przez rezydentów pożyczek i kredytów na okres przekraczający ustalone przepisami prawnymi terminy;
- wykorzystania walut obcych na terytorium Ukrainy jako środka płatniczego lub w formie zastawu **;
- lokowania ukraińskiej waluty, walut innych krajów, dokumentów płatniczych i papierów wartościowych oraz metali drogocennych na rachunkach lub lokatach za granicami Ukrainy ***;
- realizacji inwestycji zagranicznych, w tym inwestycji portfelowych ****.

Dodatkowe ograniczenia operacji walutowych na Ukrainie (prezentacja wybranych ograniczeń)

W przypadku realizacji określonych rodzajów operacji walutowych w celu ich przeprowadzenia konieczne jest przedstawienie przez rezydenta danemu bankowi, który będzie realizował tę operację, poza standardowymi dokumentami wymaganymi przy danej operacji (np. umowy z nierezydentem) także uzyskaną wcześniej ekspertyzę Państwowego Informacyjno-Analitycznego Centrum Monitoringu Zagranicznych Rynków Towarowych (<http://www.ukrdzi.com>) odnośnie zasadności wysokości zastosowanych przy rozliczeniu danej transakcji kwot, a w przypadku odmowy wydania przez w/w Centrum takiej ekspertyzy – zgodę Narodowego Banku Ukrainy na realizację tej operacji. Procedura ta dotyczy wszystkich operacji ***** realizowanych między rezydentami a nierezydentami z zakresu wykonania prac, świadczenia usług czy nabycia praw własności intelektualnej, których wartość przekracza 50.000,- euro (lub równowartość tej kwoty po przeliczeniu wg oficjalnego kursu Narodowego Banku Ukrainy na dzień zawarcia danej umowy).

- wywozu walut obcych będących częścią dokonanych inwestycji na Ukrainie, w przypadku podjęcia decyzji o wycofaniu danej inwestycji z Ukrainy;
- płatności dokonywanych w walutach obcych poza granice Ukrainy z tytułu usług nawigacyjnych dla statków powietrznych obsługiwanych przez Europejską Organizację Bezpieczeństwa Lotów;
- przekazanie przez inwestora (lub jego przedstawiciela na Ukrainie) walut obcych poza granice Ukrainy na rzecz innych inwestorów w ramach realizacji umów o podziale produkcji.

* Ograniczenie to nie ma zastosowania w odniesieniu do wwożonej na terytorium Ukrainy waluty ukraińskiej, która wcześniej została legalnie wywieziona, przekazana lub przesłana poza granice Ukrainy.

** Ograniczenie to nie dotyczy rozliczeń zagranicznych inwestorów z rezydentami ukraińskimi z tytułu zakupionego przez inwestora majątku lub innego obiektu inwestowania, w przypadku prowadzenia wspólnej działalności przez inwestora i rezydenta ukraińskiego, w przypadkach określonych w rozporządzeniu Narodowego Banku Ukrainy nr 200 z dnia 30 maja 2007 r. (z późn. zm.) „O zatwierdzeniu Zasad wykorzystania walut obcych w formie gotówki na terytorium Ukrainy oraz o wniesieniu zmian do określonych aktów prawnych Narodowego Banku Ukrainy”, a także w przypadkach określonych w rozporządzeniu Narodowego Banku Ukrainy nr 135 z dnia 11 kwietnia 2000 r. (z późn. zm.) „O zastosowaniu walut obcych w działalności ubezpieczeniowej”

*** Ograniczenie to nie dotyczy otwierania przez osoby fizyczne-rezydentów rachunków walutowych w trakcie ich pobytu za granicą; otwierania rachunków korespondencyjnych przez upoważnione banki, otwierania rachunków walutowych przez pracowników przedstawicielstw dyplomatycznych Ukrainy oraz otwierania rachunków walutowych przez inwestorów (ich przedstawicielstwa na Ukrainie) w ramach realizacji umów o podziale produkcji.

**** Ograniczenie to nie dotyczy osób fizycznych-rezydentów, którzy otrzymają papiery wartościowe w darowiźnie lub w spadku.

***** Za wyjątkiem następujących operacji: świadczenia usług turystycznych, transportowych i komunikacyjnych przez rezydentów, którzy posiadają stosowne licencje na świadczenie tych usług; operacji wykonywanych przez rezydentów na zlecenie i za środki nierezydenta; operacji wykonywanych przez rezydenta w związku z realizacją umowy międzypaństwowej; operacji międzybankowych; operacji podmiotów budżetowych związanych z wykonywaniem budżetu Ukrainy; operacji, w przypadku których rezydenci otrzymali stosowną licencje Narodowego Banku Ukrainy; rozliczeń kredytów uzyskanych przez rezydentów od Banku Światowego i Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju; rozliczeń kredytów uzyskanych przez rezydentów od nierezydentów pod gwarancje Gabinetu Ministrów Ukrainy.

Rezydenci zobowiązani są do deklarowania posiadanych środków walutowych i majątku posiadanego za granicami Ukrainy.

Rezydenci, którzy zamierzają zaciągnąć zobowiązania płatnicze wobec nierezydentów z tytułu otrzymanych pożyczek czy kredytów w walutach obcych, zobowiązani są do uprzedniego zarejestrowania stosownej umowy w Narodowym Banku Ukrainy. Rejestracji tej instytucja ta dokonuje w ciągu 7 dni od dnia otrzymania kompletu dokumentów *, a w jej rezultacie rezydentowi wydawane jest świadectwo rejestracyjne (ukr. „реєстраційне свідоцтво”), które będzie podstawą dla banku komercyjnego do obsługi danej pożyczki czy kredytu.

Inwestorzy zagraniczni dokonujący inwestycji na Ukrainie (zarówno inwestycje bezpośrednie, jak i portfelowe) zobowiązani są do dokonywania wszelkich rozliczeń z tego tytułu za pośrednictwem otwieranych przez nich na Ukrainie rachunków bankowych.

Dokonywanie rozliczeń między rezydentami a nierezydentami za dokonane transakcje handlowe mogą być dokonywane wyłącznie za pośrednictwem upoważnionych banków (przy czym rozliczenia te mogą odbywać się zarówno w walutach obcych, jak i hrywnach).

Nierezydenci najmujący rezydentów zobowiązani są dokonywać rozliczeń z tytułu pracy rezydentów wyłącznie w walucie ukraińskiej, w formie gotówkowej lub bezgotówkowej.

6. Kary za naruszenie obowiązujących przepisów walutowych.

Zgodnie z ukraińskimi przepisami prawnymi, podmioty – zarówno rezydenci, jak i nierezydenci – realizujące operacje walutowe z naruszeniem obowiązujących przepisów podlegają karom administracyjnym i karnym, a także następującym karom finansowym:

- za dokonanie operacji walutowych bez uzyskania wymaganej dla danej operacji licencji Narodowego Banku Ukrainy – kara w wysokości równowartości dokonanej z naruszeniem prawa operacji, po przeliczeniu na walutę ukraińską wg oficjalnego kursu Narodowego Banku Ukrainy na dzień dokonania transakcji;
- za niezrealizowanie przez bank na zlecenie rezydenta transakcji kupna walut obcych na międzybankowym rynku walutowym w celu wykonania zobowiązania rezydenta wobec nierezydenta – kara w postaci pozbawienia generalnej licencji Narodowego Banku Ukrainy na prowadzenie operacji walutowych i/lub kara finansowa w wysokości 25% wartości walut obcych wskazanych w zleceniu;
- za nieprowadzenie przez instytucje finansowe kontroli nad realizacją operacji walutowych – kara w postaci pozbawienia generalnej licencji Narodowego Banku Ukrainy na prowadzenie operacji walutowych oraz kara finansowa w wysokości 25% wartości operacji walutowych zrealizowanych z naruszeniem prawa walutowego Ukrainy (dodatkowe kare mogą być również nałożone w przypadku niezrealizowania przez instytucje finansowe określonych ich obowiązków w zakresie informowania organów administracji ukraińskiej o przypadkach złamania prawa walutowego Ukrainy);
- za dokonanie przez rezydenta rozliczeń za zrealizowane transakcje handlowe z nierezydentem w walucie ukraińskiej bez uzyskania zgody Narodowego Banku Ukrainy na dokonanie takiej transakcji – kara w wysokości równowartości dokonanej z naruszeniem prawa operacji, po przeliczeniu na walutę ukraińską wg oficjalnego kursu Narodowego Banku Ukrainy na dzień dokonania transakcji;
- za dokonanie przez rezydenta rozliczeń za zrealizowane transakcje handlowe z nierezydentem bez pośrednictwa upoważnionego banku – kara w wysokości

* Szczegółowy tryb rejestracji tego typu zobowiązań uregulowany został w rozporządzeniu Narodowego Banku Ukrainy nr 270 z dnia 17 czerwca 2004 r. (z późn. zm.) „O zatwierdzeniu Regulaminu w sprawie trybu otrzymywania przez rezydentów kredytów, pożyczek w walutach obcych od nierezydentów i udzielania przez rezydentów pożyczek w walutach obcych na rzecz nierezydentów”.

równowartości dokonanego z naruszeniem prawa rozliczenia, po przeliczeniu na walutę ukraińską wg oficjalnego kursu Narodowego Banku Ukrainy na dzień dokonania transakcji;

- za nieterminowe prowadzenie sprawozdawczości w zakresie prowadzonych operacji walutowych – kara w wysokości 100 minimalnych dochodów ludności niepodlegających opodatkowaniu (tj. 1700 UAH);
- za nie przekazanie informacji o posiadanych za granicą środków walutowych lub majątku – kara w wysokości 10 minimalnych dochodów ludności niepodlegających opodatkowaniu (tj. 170 UAH) w przypadku nieterminowego złożenia odpowiedniej deklaracji i/lub kara w wysokości 20 minimalnych dochodów ludności niepodlegających opodatkowaniu (tj. 340 UAH) w przypadku złożenia odpowiedniej deklaracji nie zgodnie z obowiązującym trybem;
- za przekroczenie przez rezydenta terminu rozliczenia transakcji handlowej z odroczonej płatnością, przy realizacji której rezydent nie uzyskał zgody Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego i Handlu Ukrainy na przekroczenie tego terminu, a także za przekroczenie terminu obowiązkowego przelania waluty obcej zakupionej w celu rozliczenia się za transakcje handlowe z nierezydentem – kara w wysokości 0,3% wartości transakcji za każdy dzień zwłoki, po przeliczeniu na walutę ukraińską wg oficjalnego kursu Narodowego Banku Ukrainy na dzień dokonania transakcji;
- za otrzymanie przez rezydenta od nierezydenta kredytu lub pożyczki w walutach obcych bez uzyskania wymaganego zaświadczenia rejestracyjnego – kara w wysokości 1% wartości otrzymanego kredytu/pożyczki, po przeliczeniu na walutę ukraińską wg oficjalnego kursu Narodowego Banku Ukrainy na dzień otrzymania pożyczki/kredytu.

Opracował:

Michał Faleńczyk, I Sekretarz WPHI Kijów

Aktualizacja:

Małgorzata Gawin, I Sekretarz WPHI Kijów, Alicja Gromnacka, Doktorantka Uniwersytetu Wrocławskiego